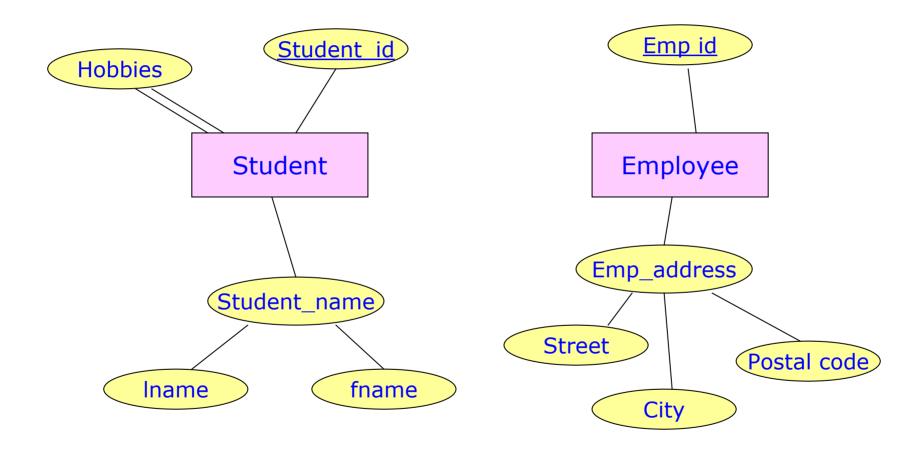
- Ένα μοντέλο δεδομένων είναι ένας μαθηματικός φορμαλισμός που περιλαμβάνει:
  - γλώσσα / συντακτικό για την περιγραφή των δεδομένων
  - ένα σύνολο τελεστών για το χειρισμό των δεδομένων
- Το μοντέλο Οντοτήτων Σχέσεων (Ε-R Model) επινοήθηκε σαν συμβολισμός για το σχεδιασμό εννοιολογικών σχημάτων (conceptual schemas)
- Το εννοιολογικό μοντέλο ενός πεδίου αποτελείται από:
  - μια ιεραρχία οντοτήτων (entities) οι οποίες υποθέτομε ότι υπάρχουν στον κόσμο του ενδιαφέροντός μας
  - ■ένα σύνολο σχέσεων (relationships) μεταξύ οντοτήτων
  - ■ένα σύνολο περιορισμών (constraints) σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο οντότητες συμμετέχουν σε σχέσεις

- Το μοντέλο Οντοτήτων Σχέσεων δεν διαθέτει τελεστές για το χειρισμό δεδομένων.
- <u>Ορισμός</u>: Μια οντότητα (ή σύνολο οντοτήτων) είναι μια συλλογή από διακεκριμένα αντικείμενα με κοινές ιδιότητες
  - οντότητες μπορούν να αντιστοιχούν σε αντικείμενα με φυσική ή αφηρημένη υπόσταση
    - Π.χ. Η οντότητα φοιτητής έχει φυσική υπόσταση, ενώ η οντότητα μάθημα έχει μόνο αφηρημένη υπόσταση
  - οντότητες μπορούν να έχουν πολλά στιγμιότυπα (instances, occurrences)
    - Π.χ. Μαρία και Γιάννης είναι στιγμιότυπα της οντότητας φοιτητής, ΗΥ360 είναι στιγμιότυπο της οντότητας μάθημα

- <u>Ορισμός</u>: ένα γνώρισμα (attribute) είναι μια περιγραφή μιας ιδιότητας που αποδίδεται σε μια οντότητα
  - στιγμιότυπα μιας οντότητας έχουν ένα κοινό σύνολο γνωρισμάτων
  - ένα υποσύνολο των γνωρισμάτων μιας οντότητας χρησιμοποιείται ως αναγνωριστικό (identifier)
  - το σύνολο αυτών των γνωρισμάτων δέχεται μοναδικές τιμές για κάθε στιγμιότυπο της οντότητας
  - τα υπόλοιπα γνωρίσματα αποκαλούνται περιγραφικά γνωρίσματα (descriptors)
  - μια οντότητα μπορεί να έχει περισσότερα από ένα αναγνωριστικά. Ένα από αυτά επιλέγεται ως το πρωτεύον αναγνωριστικό.

- Τα γνωρίσματα μπορεί να είναι απλά ή σύνθετα
  - τα απλά γνωρίσματα δέχονται απλές τιμές από κάποιο πεδίο τιμών
    - Π.χ. το γνώρισμα ηλικία είναι απλό γνώρισμα της οντότητας φοιτητής με τιμές στο σύνολο των φυσικών αριθμών
  - τα σύνθετα γνωρίσματα αποτελούνται από ένα αριθμό γνωρισμάτων τα οποία σαν σύνολο περιγράφουν μια ιδιότητα
    - Π.χ. Το γνώρισμα διεύθυνση αποτελείται από τα γνωρίσματα οδός, αριθμός, πόλη, τκ.
  - τα γνωρίσματα επίσης διακρίνονται σε μονότιμα (single-valued) και πλειότιμα (multi-valued)

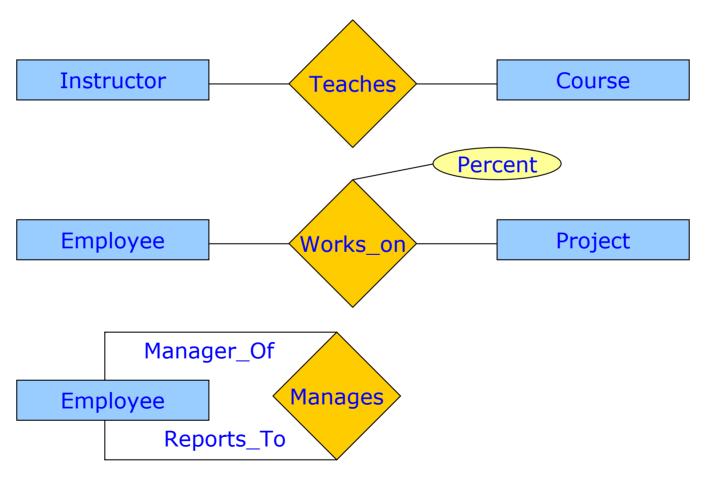
- Γραφική αναπαράσταση: Διαγράμματα Ε-R
  - οντότητες παραλληλόγραμμα
  - ▼γνωρίσματα ελλείψεις
  - μονότιμα γνωρίσματα ενώνονται με απλές γραμμές
  - πλειότιμα γνωρίσματα ενώνονται με διπλές γραμμές
  - αναγνωριστικά υπογραμμισμένα

- Ορισμός: Δεδομένου ενός διατεταγμένου συνόλου από οντότητες E₁,
  E₂, ..., E_n μια σχέση (relationship) R ορίζει μια αντιστοίχιση μεταξύ των στιγμιοτύπων των οντοτήτων αυτών.
  - $\blacksquare$ δηλαδή, η R είναι ένα σύνολο από πλειάδες η στοιχείων: $R \subseteq E_1 \times E_2 \times \ldots \times E_n$
  - μια οντότητα μπορεί να συμμετέχει περισσότερες από μία φορές σε μια σχέση
  - ένα στιγμιότυπο σχέσης (relationship instance or occurrence) αντιστοιχεί σε μια πλειάδα από στιγμιότυπα οντοτήτων $(e_1, e_2, ..., e_n)$, όπου κάθε e_i είναι στιγμιότυπο της οντότητας E_i

- ο αριθμός n των οντοτήτων που συμμετέχουν σε μια σχέση λέγεται βαθμός (degree) της σχέσης
  - για n=2, η σχέση λέγεται δυαδική
  - Π.χ. η σχέση εργάζεται είναι δυαδική σχέση μεταξύ των οντοτήτων υπάλληλος και έργο
- οι σχέσεις μπορούν επίσης να έχουν γνωρίσματα
  - Π.χ. η σχέση εργάζεται μπορεί να έχει ένα γνώρισμα ποσοστό το οποίο προσδιορίζει το ποσοστό του χρόνου το οποίο αφιερώνει ένας υπάλληλος σε ένα έργο
- Μια δυαδική σχέση που σχετίζει μια οντότητα με τον εαυτό της λέγεται αναδρομική (recursive)
  - Π.χ. Η οντότητα υπάλληλος συνδέεται με τον εαυτό της μέσω της σχέσης διευθύνει

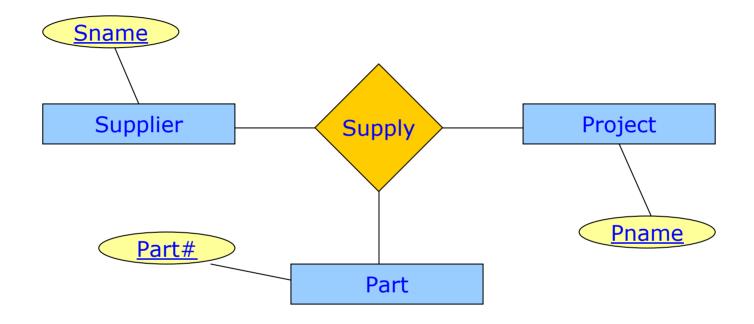
• Γραφική αναπαράσταση: σχέσεις – ρόμβοι

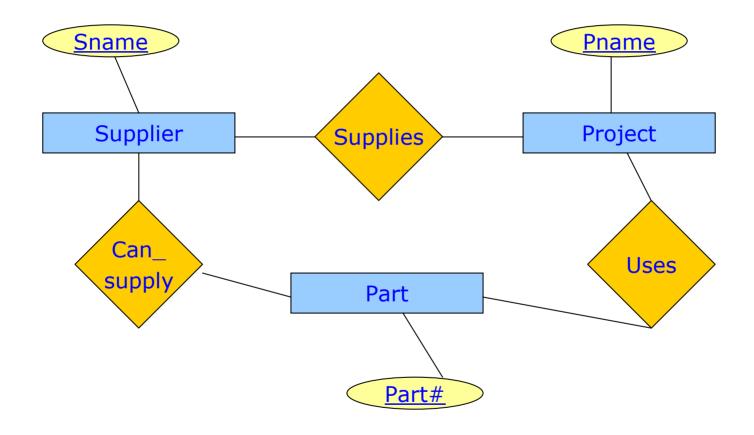

- Μια σχέση βαθμού η λέγεται η-αδική
- Πως αναπαριστούμε 3-αδικές σχέσεις σε διαγράμματα Ε-R?
  - με ένα σύνολο από δυαδικές σχέσεις
  - με ένα ρόμβο ο οποίος συνδέει 3 οντότητες
- Οι δύο αυτοί τρόποι δεν είναι εν γένει ισοδύναμοι
- Παράδειγμα: θεωρείστε τις οντότητες
  - supplier, part, project

και τη σχέση Supply μεταξύ των τριών οντοτήτων που αναπαριστά την πληροφορία ότι προμηθευτές προμηθεύουν έργα με εξαρτήματα.

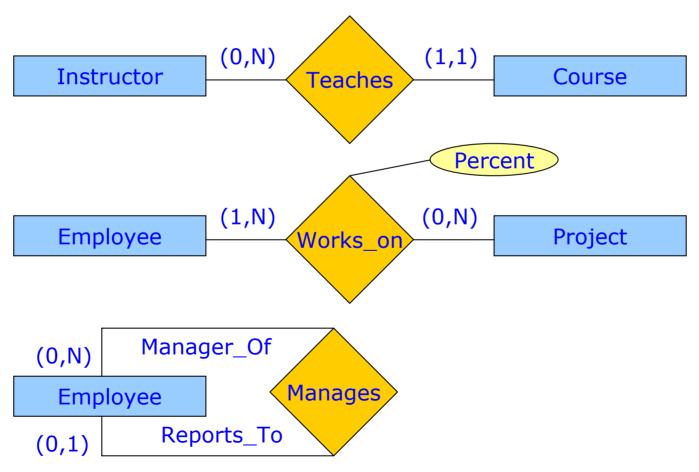
Σχεδιάστε ένα διάγραμμα οντοτήτων – σχέσεων που να αναπαριστά αυτές τις οντότητες και σχέσεις.

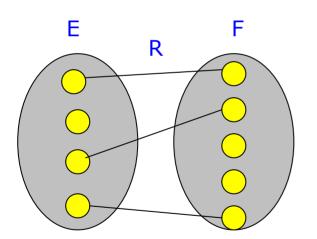
- Ιδιότητες σχέσεων:
  - ■Κάθε οντότητα συμμετέχει σε μια σχέση με μια δεδομένη ελάχιστη (min-) και μέγιστη (max-) πληθικότητα (cardinality)
  - Οι πληθικότητες των σχέσεων καθορίζονται κατά το σχεδιασμό μιας ΒΔ
  - Ο ρόλος τους είναι να περιορίζουν τους τρόπους με τους οποίους στιγμιότυπα οντοτήτων συμμετέχουν σε στιγμιότυπα σχέσεων
- Γραφική αναπαράσταση: οι πληθικότητες συμβολίζονται σαν ζεύγη τιμών πάνω στις γραμμές οι οποίες ενώνουν τις οντότητες με τις σχέσεις.

• Γραφική αναπαράσταση: σχέσεις – ρόμβοι

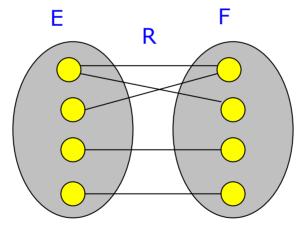

- Ορισμός: Έστω Ε, Γοντότητες οι οποίες συμμετέχουν σε μια σχέση R
  - αν max-card(E,R) = 1, τότε η Ε έχει μονότιμη συμμετοχή στην <math> R
  - αν max-card(E,R) = N, τότε η Ε έχει πλειότιμη συμμετοχή στην <math> R
  - μια δυαδική σχέση R μεταξύ των οντοτήτων E,F είναι σχέση
    «πολλά προς πολλά» (many-to-many ή N-N) αν και η E και η F έχουν πλειότιμη συμμετοχή στην R
  - αν και η Ε και η F έχουν μονότιμη συμμετοχή, η R είναι σχέση 1-1 (one-to-one)
  - ■αν η Ε έχει μονότιμη συμμετοχή και η F έχει πλειότιμη συμμετοχή, η R είναι σχέση 1-N (one-to-many)

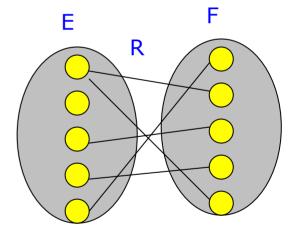
• <u>Ορισμός:</u> Αν μια οντότητα Ε η οποία συμμετέχει σε μια σχέση R έχει min-card(E,R) = 1, τότε η Ε έχει υποχρεωτική (mandatory) συμμετοχή στην R; Αν min-card(E,R) = 0, τότε έχει προεραιτική (optional) συμμετοχή στην R.

min-card(E,R)=0 max-card(E,R)=1 min-card(F,R)=0 max-card(F,R)=1 HY 360 - Lecture 2

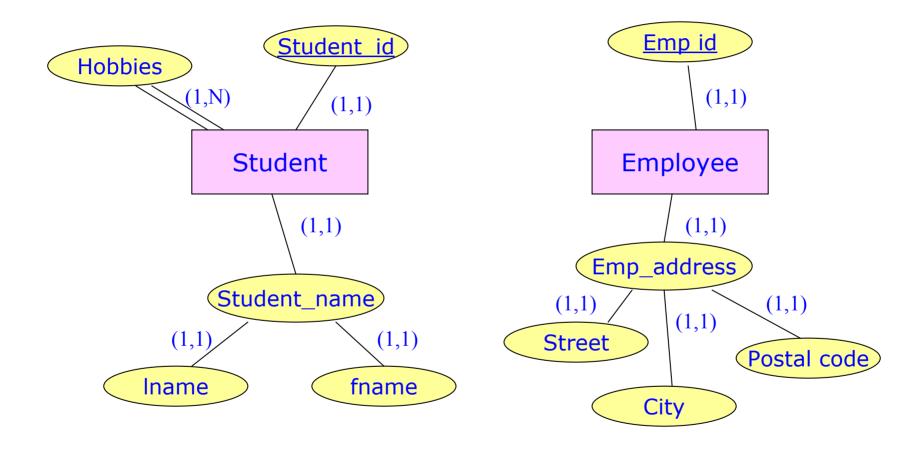
min-card(E,R)=1 max-card(E,R)=N min-card(F,R)=1 max-card(F,R)=N $\frac{2}{10}/2012$

min-card(E,R)=0 max-card(E,R)=N min-card(F,R)=1 max-card(F,R)=1

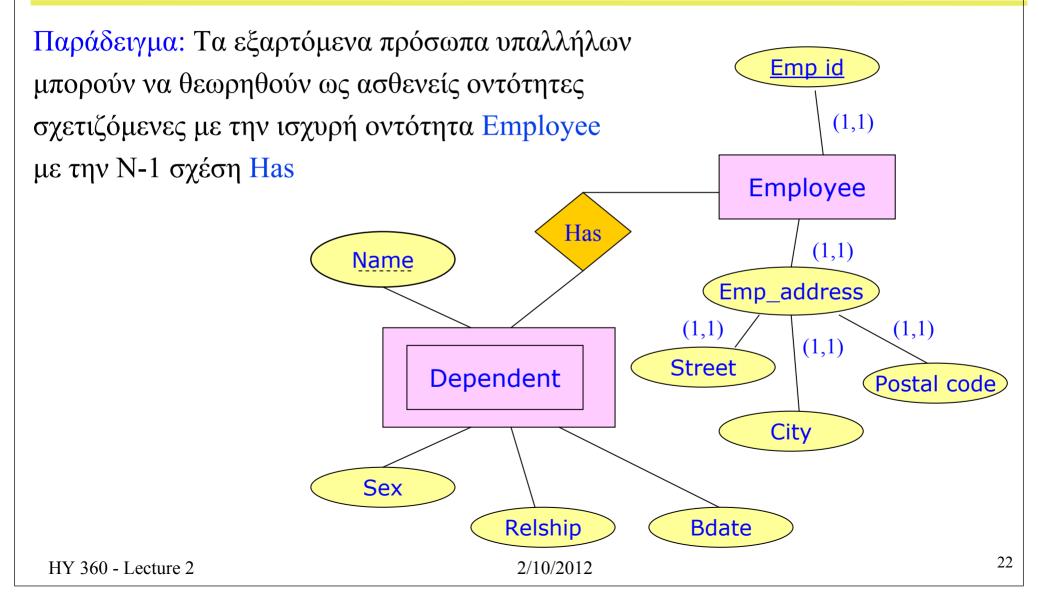
- Πληθικότητες Γνωρισμάτων
- <u>Ορισμός:</u> Έστω Α ένα γνώρισμα μιας οντότητας Ε. Τότε, mincard(A,E) και max-card(A,E) δηλώνουν τον ελάχιστο και μέγιστο αντίστοιχα αριθμό τιμών για το Α οι οποίες σχετίζονται με κάθε στιγμιότυπο της Ε.
  - ■min-card(A,E) = 0 δηλώνει ότι το γνώρισμα είναι προαιρετικό
  - ■min-card(A,E) = 1 δηλώνει ότι το γνώρισμα είναι υποχρεωτικό
  - ■max-card(A,E) =1 δηλώνει ότι το γνώρισμα Α δέχεται μία τιμή
  - max-card(A,E) =N δηλώνει ότι το γνώρισμα Α δέχεται πολλαπλές τιμές

- Πληθικότητες Γνωρισμάτων
- Γραφικός Συμβολισμός:
  - Arr card(A,E) = (x,y), x=min-card(A,E), y=max-card(A,E)
  - Τα ζεύγη (x,y) τα οποία δηλώνουν την ελάχιστη και μέγιστη πληθικότητα γνωρισμάτων χρησιμοποιούνται ως ετικέτες των γραμμών που ενώνουν τα γνωρίσματα με τις οντότητες
  - ■Μια γραμμή που ενώνει ένα περιγραφικό γνώρισμα με μια οντότητα και δεν έχει ετικέτα, θεωρείται ότι έχει την ετικέτα (0,1)
  - ■Μια γραμμή που ενώνει ένα αναγνωριστικό γνώρισμα με μια οντότητα και δεν έχει ετικέτα, θεωρείται ότι έχει την ετικέτα (1,1)

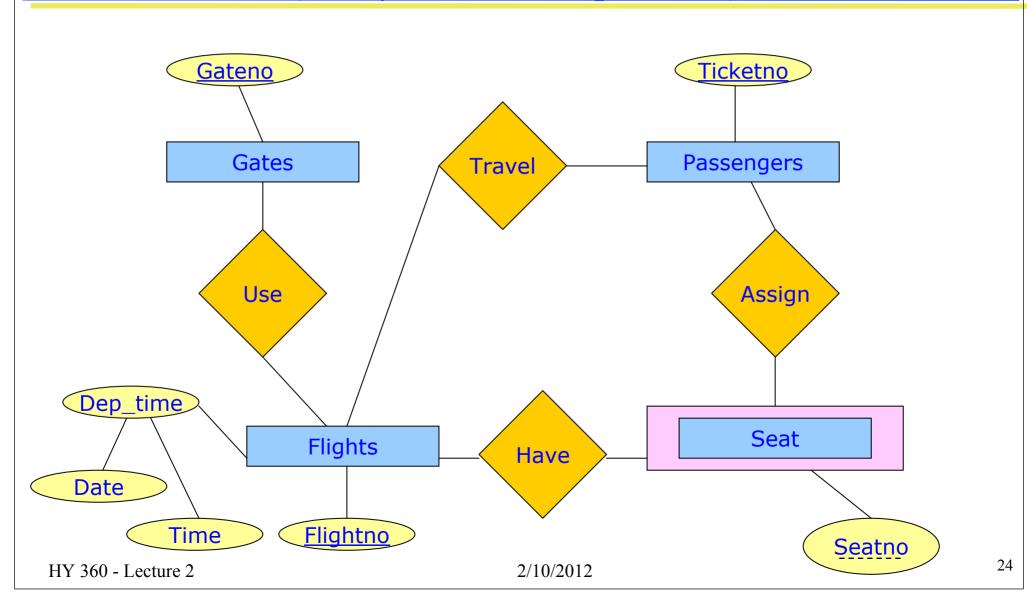

- Ασθενείς και Ισχυρές Οντότητες
- <u>Ορισμός:</u> Μια οντότητα E₁ λέγεται ασθενής (weak) αν η ύπαρξη των στιγμιότυπών της εξαρτάται από μια άλλη οντότητα E₂ μέσω μιας σχέσης R. Η E₂ λέγεται ισχυρή (strong) οντότητα.
  - Οι ασθενείς οντότητες δεν έχουν δικά τους αναγνωριστικά γνωρίσματα
  - Μια ισχυρή οντότητα λέγεται ότι είναι κάτοχος (owner) των στιγμιότυπων της ασθενούς οντότητας που σχετίζεται με αυτήν.
  - Οι ασθενείς οντότητες μπορούν να έχουν μερικά αναγνωριστικά (partial identifiers), δηλαδή ένα σύνολο γνωρισμάτων τα οποία καθορίζουν με μοναδικό τρόπο στιγμιότυπα της ασθενούς οντότητας που σχετίζονται με το ίδιο στιγμιότυπο της ισχυρής οντότητας.

- Ασθενείς και Ισχυρές Οντότητες
  - Αναγνωριστικά για τις ασθενείς οντότητες δημιουργούνται από τα αναγνωριστικά γνωρίσματα της ισχυρής οντότητας και τα μερικά αναγνωριστικά της ασθενούς οντότητας.
  - Μια ασθενής οντότητα μπορεί να είναι κάτοχος άλλων ασθενών οντοτήτων.
  - ■Μια ασθενής οντότητα μπορεί να σχετίζεται με περισσότερες από μία ισχυρές οντότητες μέσω διαφορετικών σχέσεων.
  - Συχνά, ασθενείς οντότητες αναπαριστώνται σαν σύνθετα γνωρίσμτα πολλαπλών τιμών.
  - Συμβολισμός: παραλληλόγραμμα με διπλή γραμμή

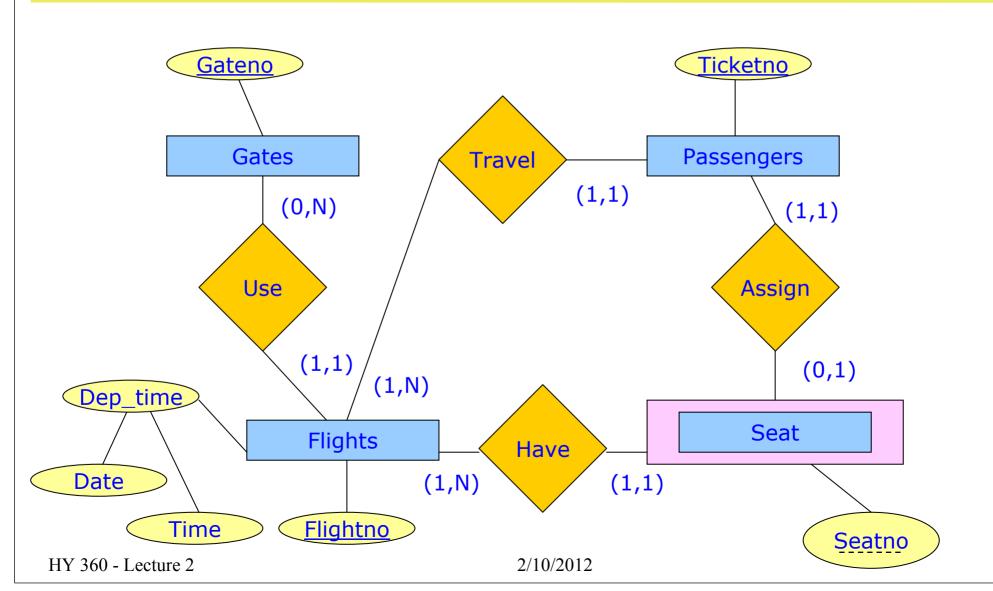

- <u>Παράδειγμα</u>: Airline Reservations Database
  - Entities: passengers (ticketno), flights (flightno, departure_time), departure_gates(gateno), seats (seatno)
  - Αριθμοί θέσεων έχουν νόημα μόνο για μια συγκεκριμένη πτήση
  - Relationships:
    - seats belonging to a particular flight
    - assignment of passengers to seats
    - travel of passengers on flights
    - use of gates by flights

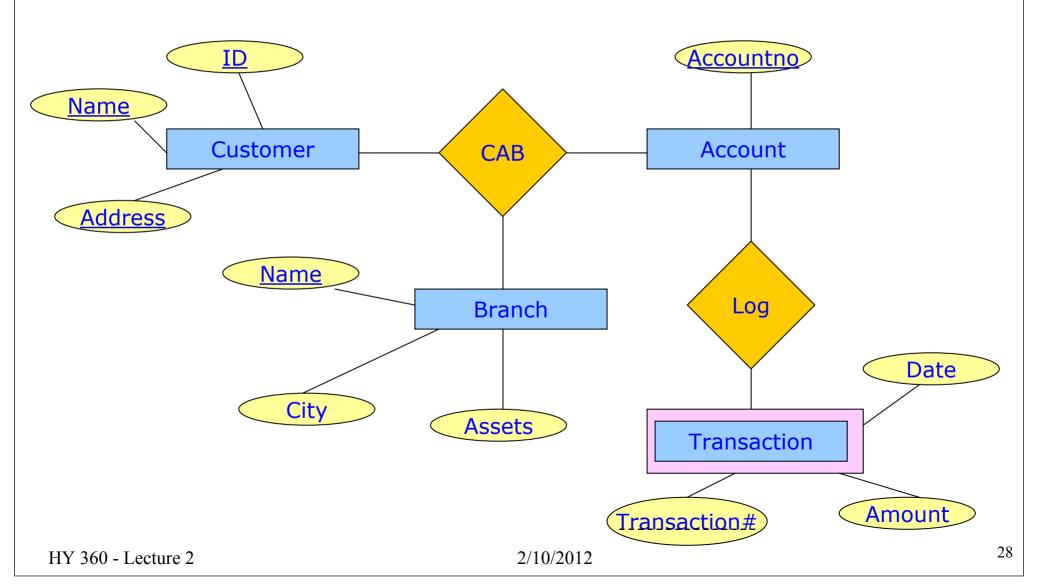

• Πληθικότητες:

- κάθε πτήση χρησιμοποιεί μία πύλη
- δεν είναι απαραίτητο όλες οι πύλες να χρησιμοποιούνται
- περισσότερες από μία πτήσεις χρησιμοποιούν την ίδια πύλη
- κάθε επιβάτης ταξιδεύει σε ακριβώς μία πτήση
- κάθε πτήση μεταφέρει τουλάχιστον ένα επιβάτη
- κάθε πτήση έχει περισσότερες από μία θέσεις
- κάθε θέση ανήκει σε μία πτήση
- κάποιες θέσεις μπορεί να είναι κενές
- αν μια θέση δεν είναι κενή, σε αυτήν μπορεί να ταξιδέψει ακριβώς ένας επιβάτης

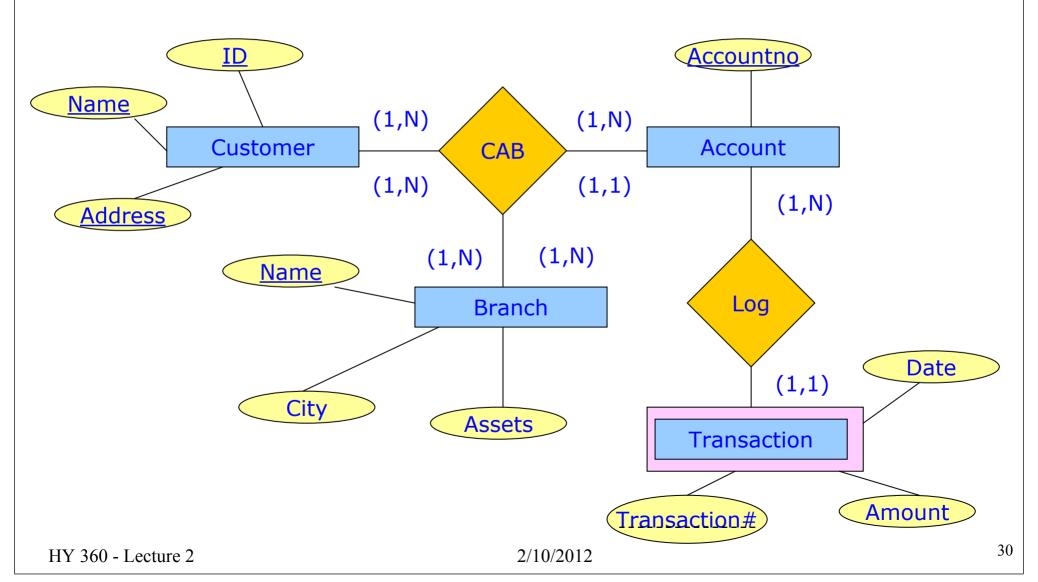

- <u>Παράδειγμα</u>: Bank Database
  - Entities: customers (name, ID, address), accounts (accountno, balance), branches(name, city, assets), transactions (transaction#, amount, date)
  - Δοσοληψίες (transactions) έχουν νόημα μόνο για ένα συγκεκριμένο λογαριασμό
  - Relationships:
    - customers own accounts at branches
    - transactions are logged with respect to accounts

• Πληθικότητες:

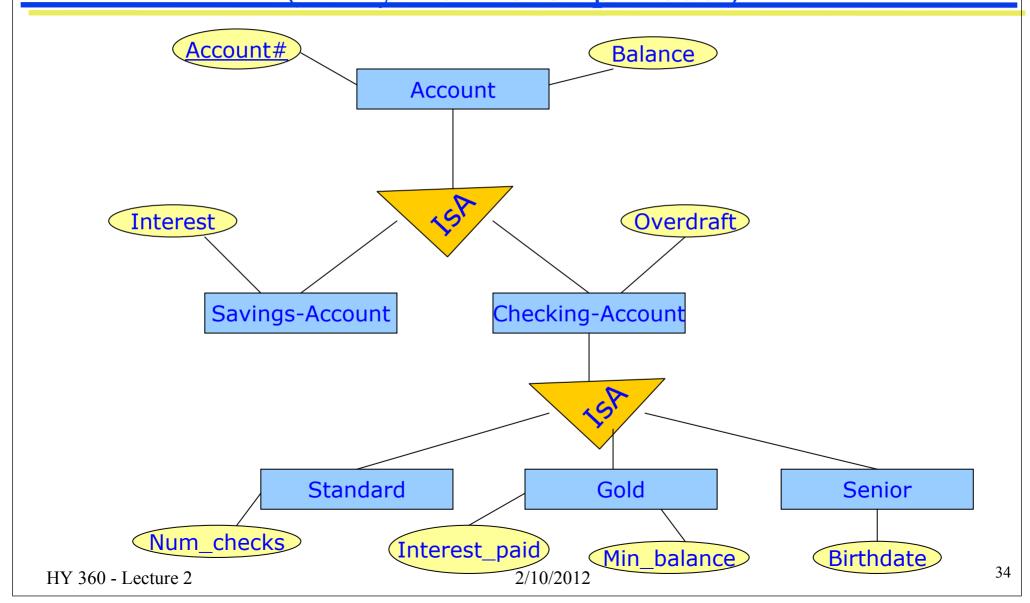
- κάθε πελάτης μπορεί να έχει έναν η περισσότερους λογαριασμούς
  και κάθε λογαριασμός ανήκει σε ένα υποκατάστημα
- κάθε πελάτης πρέπει να έχει τουλάχιστον ένα λογαριασμό
- κάθε υποκατάστημα πρέπει να έχει τουλάχιστον έναν πελάτη
- μια δοσοληψία σχετίζεται με ακριβώς ένα λογαριασμό
- για κάθε λογαριασμό γίνονται μία ή περισσότερες δοσοληψίες

- <u>Εξειδίκευση</u> (Specialization)
- Μια οντότητα μπορεί να περιλαμβάνει υπο-ομάδες οντοτήτων οι οποίες διακρίνονται από άλλες οντότητες στην ίδια ομάδα καθώς χαρακτηρίζονται από γνωρίσματα τα οποία δεν χαρακτηρίζουν όλες τις οντότητες σε αυτό το σύνολο
- Η διαδικασία προσδιορισμού υπο-ομάδων μέσα σε σύνολα οντοτήτων ονομάζεται εξειδίκευση
- Η εξειδίκευση δημιουργεί ιεραρχίες εξειδίκευσης (specialization or IsA hierarchies) με χρήση της σχέσης «είναι (υπο-ομάδα)» (IsA)
- Μια σχέση IsA επίσης ορίζει μια σχέση υπερκλάσης υποκλάσης (superclass subclass)

- <u>Εξειδίκευση</u> (Specialization)
- Παράδειγμα: Η οντότητα account με γνωρίσματα account-number και balance μπορεί να εξειδικευθεί σε:
  - savings-account
  - checking-account
- Κάθε είδος λογαριασμού περιγράφεται από ένα σύνολο γνωρισμάτων τα οποία περιλαμβάνουν όλα τα γνωρίσματα της οντότητας account. Επιπλέον, μπορεί να έχει ιδιαίτερα γνωρίσματα.
  - η οντότητα savings-account έχει το γνώρισμα interest-rate
  - ■η οντότητα checking-account έχει το γνώρισμα overdraft-amount

- <u>Εξειδίκευση</u> (Specialization)
- Μια οντότητα μπορεί να εξειδικεύεται σύμφωνα με περισσότερα από ένα γνωρίσματα
  - η οντότητα account μπορεί να εξειδικευθεί σε σχέση με τους κατόχους ενός λογαριασμού σε commercial-account και personalaccount
- Όταν υπάρχουν περισσότερες από μια εξειδικεύσεις για μια οντότητα, ένα στιγμιότυπο μπορεί να ανήκει και στις δύο εξειδικεύσεις.
  - Π.χ. ένας λογαριασμός μπορεί να είναι personal-account και savings-account συγχρόνως
- Η εξειδίκευση μπορεί να εφαρμοστεί επαναληπτικά
  - Π.χ. η οντότητα checking-account μπορεί να εξειδικευθεί σε standard, gold, senior

- Γενίκευση
- Η εξειδίκευση οντοτήτων σε υπο-ομάδες αντιστοιχεί σε μια top-down διαδικασία σχεδιασμού ενός εννοιολογικού μοντέλου
- Ο σχεδιασμός μπορεί να γίνει και bottom-up. Σε αυτή την περίπτωση, οντότητες χρησιμοποιούνται για να συνθέσουν άλλες οντότητες σε υψηλότερα επίπεδα. Η σύνθεση γίνεται βάσει των κοινών γνωρισμάτων των οντοτήτων.
- Η διαδικασία αυτή λέγεται γενίκευση (generalization) και αναπαριστά μια σχέση υποσυνόλου μεταξύ των συντιθέμενων οντοτήτων και της νέας οντότητας που δημιουργείται.
- Η γενίκευση είναι η δυϊκή σχέση της εξειδίκευσης.

- Κληρονομικότητα Γνωρισμάτων (Attribute Inheritance)
- Όταν οντότητες οργανώνονται σε ιεραρχίες εξειδίκευσης / γενίκευσης, τα γνωρίσματα των οντοτήτων που βρίσκονται στα υψηλότερα επίπεδα κληρονομούνται από τις οντότητες που βρίσκονται σε χαμηλότερα επίπεδα.
  - Π.χ. οι οντότητες savings-account και checking-account κληρονομούν όλα τα γνωρίσματα της οντότητας account
- Επίσης κληρονομείται η συμμετοχή σε σχέσεις με τους ίδιους περιορισμούς.
- Οι σχέσεις γενίκευσης / εξειδίκευσης υπόκεινται σε περιορισμούς που αφορούν τα στιγμιότυπα των οντοτήτων που συμμετέχουν σε αυτές.

- Περιορισμοί
- Η σχέση μέλους ενός στιγμιότυπου μιας οντότητας μπορεί να είναι:
  - υπό συνθήκη (condition-defined): ελέγχεται μία συνθήκη προκειμένου να προσδιοριστεί αν ένα στιγμιότυπο ανήκει σε μια οντότητα
  - Π.χ. Υποθέστε ότι η οντότητα account έχει ένα γνώρισμα accounttype. Τα στιγμιότυπα τα οποία ικανοποιούν τη συνθήκη accounttype=savings-account ανήκουν στην οντότητα savings-account , ενώ αυτά που ικανοποιούν τη συνθήκη account-type=checking-account ανήκουν στην οντότητα checking-account
  - **ορισμένη από το χρήστη (user-defined):** στιγμιότυπα ορίζονται ως μέλη συνόλων οντοτήτων από το χρήστη

- Περιορισμοί
- Αποκλειστικότητα (Disjointness): ένα στιγμιότυπο δεν μπορεί να ανήκει σε περισσότερες από μία οντότητες στο ίδιο επίπεδο μιας ιεραρχίας IsA
  - π.χ. ένας λογαριασμός θα είναι savings-account ή checking-account αλλά όχι και τα δύο
- Επικάλυψη (overlapping): το ίδιο στιγμιότυπο μπορεί να ανήκει σε περισσότερες από μία οντότητες σε μια ιεραρχία
- Πληρότητα (completeness): καθορίζει αν ένα στιγμιότυπο μιας οντότητας πρέπει να ανήκει σε τουλάχιστο μία οντότητα σε χαμηλότερο επίπεδο

- Περιορισμοί
- Περιορισμοί πληρότητας μπορεί να είναι:
  - ολικοί (total): κάθε στιγμιότυπο πρέπει να ανήκει σε μια οντότητα σε χαμηλότερο επίπεδο
  - **μερικοί (partial):** κάποια στιγμιότυπα μπορούν να μην ανήκουν σε κάποια από τις οντότητες σε χαμηλότερα επίπεδα
- Αν ισχύει ο ολικός περιορισμός πληρότητας, τότε όποτε εισάγεται ένα στιγμιότυπο ως μέλος μιας οντότητας, πρέπει να εισαχθεί και ως μέλος μιας οντότητας σε χαμηλότερο επίπεδο
- Η διαγραφή ενός στιγμιότυπου από μια οντότητα πρέπει να συνοδεύεται από τη διαγραφή του από όλες τις οντότητες χαμηλότερου επιπέδου στις οποίες ανήκει.